

State policy of Ukraine in the field of the information security of person, society, state

УДК 35.078.3:342.739(091)

ГУЗ Анатолій Михайлович

ОХОРОНА ІНФОРМАЦІЇ З ОБМЕЖЕНИМ ДОСТУПОМ НАТО ТА УКРАЇНИ В 90-х РОКАХ ХХ – НА ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ

Постановка проблеми. У сучасному глобалізованому світі жодна держава не спроможна самостійно належним чином забезпечити свою безпеку без допомоги міжнародної спільноти та відповідних колективних структур. Це спонукає країни до співпраці, кооперації, аби спільно протистояти глобальним викликам.

Проблеми охорони інформації з обмеженим доступом є важливими для кожної держави, зокрема й України. Особливо ці питання актуалізуються у процесі налагодження відносин України з НАТО наприкінці ХХ – на початку ХХІ століть. Адже механізми охорони, обміну інформацією з обмеженим доступом між Україною та НАТО потребували й потребують належного нормативно-правового регулювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Новітня історіографія досліджуваної проблеми представлена низкою наукових праць із комплексу питань співробітництва України і НАТО. Значний внесок у вивчення широкого кола аспектів цього співробітництва зроблено українськими дослідниками, представниками різних галузей знань, з-поміж яких варто відзначити О. А. Палія [1], Г. М. Перепелицю [2], В. С. Сідака, В. Ю. Артемова [3], Н. Л. Яковенко [4].

Деякі питання політики НАТО щодо охорони секретної інформації розглянуто у працях С. В. Болдиря, С. О. Князева, Т. Ю. Ткачука й інших [5; 6].

Однак окреслені для дослідження питання не висвітлені широко в наукових публікаціях сучасних українських дослідників.

З урахуванням викладеного **мета** пропонованої статті полягає в аналізі сучасного стану охорони інформації з обмеженим доступом НАТО та України й виробленні на цій основі пропозицій щодо її вдосконалення.

Виклад основного матеріалу. Після проголошення у 1991 році незалежності Україна почала активно розвивати відносини з НАТО. В основних напрямках зовнішньої політики України, схвалених Верховною Радою 2 липня 1993 року, зазначалося, що в умовах зникнення блокового протистояння в Європі пріоритетного значення набуває проблема створення загальноєвропейської системи безпеки на базі існуючих міжнародних інститутів, у тому числі Ради Північноатлантичного співробітництва (сучасна Рада Євроатлантичного партнерства – РСАП) НАТО [7].

Відповідно до статті 107 Конституції України 8 липня 2002 року Президент України ввів у дію рішення Ради національної безпеки і оборони

Державна політика України у сфері забезпечення інформаційної безпеки людини, суспільства, держави

України від 23 травня 2002 року «Про Стратегію України щодо Організації Північноатлантичного договору (НАТО)» [8]. Це рішення значно розширило обсяги інтеграційних процесів, суб'єктом яких стала Україна.

Також у Верховній Раді України відбулися парламентські слухання «Про взаємовідносини та співробітництво України з НАТО», під час яких було зазначено, що «євроатлантична інтеграція України є суттєвим фактором зміцнення її національної безпеки, покликаним сприяти розвитку демократичних інститутів, громадянського суспільства, захисту прав і свобод людини, і, таким чином, відповідає життєво важливим інтересам Українського народу» [9].

Підписаний у 2002 році План дій Україна – НАТО [10] та Цільові плани Україна – НАТО на 2003 [11], 2004 [12], 2005 [13], 2006 роки [14] надали значної динаміки процесам євроатлантичної інтеграції. Цими документами були створені механізми співпраці України з країнами-членами НАТО.

Саме завдяки розробці та реалізації вказаних цільових планів в Україні була утворена та почала функціонувати нова система державних органів із чітким розподілом завдань і зобов'язань із питань співробітництва з НАТО.

Оскільки наша держава в кінці 90-х років ХХ – на початку ХХІ століття активно включилася в інтеграційні євроатлантичні процеси, то, природно, постало питання підготовки в Україні фахівців для роботи з інформацією НАТО, зокрема й з обмеженим доступом. Основним документом, який

уперше визначив основні принципи роботи в цьому напрямі, став Указ Президента України від 13 грудня 2003 року № 1433 [15]. Саме цей нормативний акт увів у дію «Державну програму підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців у сфері європейської та євроатлантичної інтеграції України на 2004–2007 роки».

Продовження конструктивного партнерства України з Організацією Північноатлантичного договору здійснювалося відповідно до Закону України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» та Стратегії національної безпеки України «Україна у світі, що змінюється» [16] із дотриманням принципів, відображених у Хартії про особливе партнерство між Україною та Організацією Північно-Атлантичного договору, підписаній 9 липня 1997 року [17], і Декларації про доповнення Хартії про особливе партнерство між Україною та Організацією Північно-Атлантичного договору, підписаній 21 серпня 2009 року [18].

Новою формою співпраці Україна – НАТО стала Річна національна програма на 2009 рік з підготовки України до набуття членства в Організації Північноатлантичного договору, затверджена Указом Президента України від 7 серпня 2009 року № 600/2009 [19], а також річні національні програми співробітництва Україна – НАТО: на 2010 рік, затверджена Указом Президента України від 3 лютого 2010 року № 92 [20]; на 2011 рік, затверджена Указом Президента України від 13 квітня 2011 року № 468 [21]; на 2012 рік, затверджена Указом

State policy of Ukraine in the field of the information security of person, society, state

Президента України від 19 квітня 2012 року № 273 [22]; на 2013 рік, затверджена Указом Президента України від 5 липня 2013 року № 371 [23]; на 2015 рік, затверджена Указом Президента України від 23 квітня 2015 року № 238 [24]; на 2016 рік, затверджена Указом Президента України від 12 лютого 2016 року № 45 [25].

Усі ці програми спрямовувалися на забезпечення максимальної результативності партнерства України з НАТО в межах наявних механізмів та інструментів співробітництва. Вони, зокрема, передбачили й заходи співробітництва України з НАТО щодо використання й поводження з інформацією з обмеженим доступом. У конкретних підрозділах цих програм («4.4. Допуск та доступ до секретної інформації (безпека персоналу)», «4.5. Забезпечення режиму секретності (фізична безпека)» та ін.) були врегульовані досліджувані нами питання. Крім того, ці програми передбачали роботу з підвищення кваліфікації працівників органів державної влади України, котрі працюють з інформацією НАТО з обмеженим доступом, яка проводилася у формі семінару на базі Інституту захисту інформації з обмеженим доступом (Інституту інформаційної безпеки) Національної академії Служби безпеки України. Саме в Національній академії СБ України з 2005 року започатковано підвищення кваліфікації персоналу, який працює з такою інформацією. Останній такий семінар відбувся 18 грудня 2018 року на виконання п. 4.1.1 Плану заходів Служби безпеки України з виконання Річної

національної програми під егідою Комісії Україна – НАТО на 2018 рік.

Із 2017 року й дотепер Україна здійснює співробітництво з НАТО під егідою Комісії Україна – НАТО. Відповідні річні національні програми затверджено: на 2017 рік – Указом Президента України від 8 квітня 2017 р. № 103 [26]; на 2018 рік – Указом Президента України від 28 березня 2018 р. № 89 [27]; на 2019 рік – Указом Президента України від 10 квітня 2019 р. № 117 [28]; на 2020 рік – Указом Президента України від 26 травня 2020 р. № 203 [29].

На виконання цих річних національних програм під егідою Комісії Україна – НАТО («4.1.2. Розвиток національної системи захисту інформації НАТО з обмеженим доступом»; «4.1.3. Вдосконалення нормативно-правової бази щодо системи охорони інформації з обмеженим доступом»; «Стратегічна мета 4.1. Удосконалена система безпеки інформації забезпечує захищеність, цілісність інформації та належний порядок доступу до неї») СБ України продовжує започатковану практику контролю за станом охорони інформації НАТО з обмеженим доступом у державних органах, на підприємствах, в установах і організаціях, які працювали з такою інформацією, проводить оформлення сертифікатів особового допуску до роботи з інформацією НАТО. Крім того, СБ України вживає заходів, спрямованих на забезпечення системи контролю за функціонуванням центрів реєстрації документів НАТО у державних органах, на підприємствах, в установах і організаціях України відповідно до стандартів Альянсу.

Державна політика України у сфері забезпечення інформаційної безпеки людини, суспільства, держави

У контексті вдосконалення нормативно-правової бази Служба безпеки України постійно вивчає стан захисту інформації з обмеженим доступом в органах державної влади, на підприємствах, в установах і організаціях, які працюють із такою інформацією, та дозвільного порядку доступу до такої інформації. Служба безпеки України разом із громадськими об'єднаннями й органами державної влади постійно проводить заходи із вдосконалення нормативно-правової бази системи охорони інформації з обмеженим доступом і приводить її у відповідність до стандартів країн-членів НАТО та ЄС.

Ця практика була започаткована ще наприкінці ХХ – на початку ХХІ століть. Зокрема 13 березня 1995 року у Брюсселі було укладено Угоду про безпеку між Урядом України і Організацією Північноатлантичного Договору (ратифіковано Законом України від 12 вересня 2002 року № 160) (далі – Угода) [31]. Ця Угода визначала правові засади для обміну інформацією з обмеженим доступом між органами державної влади, установами України й НАТО в межах різних програм співробітництва. Також Угода врахувала та визначила механізми такого обміну інформацією з обмеженим доступом між Україною і НАТО, проведення консультацій із безпекових і політичних питань, прискорення політичного та військового співробітництва.

Учасники цієї Угоди також зобов'язалися: «захищати інформацію та матеріали іншої сторони; вживати заходів для забезпечення того, щоб у разі, якщо інформація та матеріали

мають гриф секретності, така інформація та матеріали зберігали грифи секретності, встановлені будь-якою стороною стосовно інформації та матеріалів, що надаються такою стороною, і зберігати таку інформацію та матеріали відповідно до узгоджених спільних стандартів; не використовувати отриману в результаті обміну інформацію та матеріали в цілях, відмінних від тих, що встановлені в рамках відповідних програм, а також рішень та резолюцій, що стосуються таких програм; не надавати таку інформацію та матеріали третім сторонам без згоди сторони-джерела» [31].

Відповідно до статті 2 цієї Угоди Уряд України взяв на себе зобов'язання надати відповідний допуск усім своїм громадянам, які під час виконання службових обов'язків потребують або можуть мати доступ до інформації чи матеріалів, отриманих згідно з програмами Ради Євратлантичного партнерства або ПЗМ; процедури отримання допуску передбачили визначення того, чи може особа, з огляду на її лояльність і можливість їй довіряти, мати доступ до інформації з обмеженим доступом без ризику для безпеки цієї інформації [31].

Оскільки Угода про безпеку має рамковий характер, із метою реальної реалізації та виконання зазначеного міжнародного договору Служба безпеки України в односторонньому порядку прийняла та запровадила в обіг Правила поведінки та забезпечення охорони інформації НАТО з обмеженим доступом в Україні, (зареєстровано в Міністерстві

State policy of Ukraine in the field of the information security of person, society, state

юстиції України 20 лютого 2018 року за № 201/31633) [32].

Кабінет Міністрів України зобов'язався також розробити окремі адміністративні домовленості між Урядом України та НАТО, які мали передбачати, зокрема, стандарти взаємного забезпечення безпеки інформації, що передається, і зв'язку між органом безпеки України й Управлінням безпеки НАТО.

Саме тому, аби деталізувати процедуру забезпечення безпеки інформації з обмеженим доступом та визначити правові механізми забезпечення взаємної охорони інформації з обмеженим доступом, 28 вересня 2016 року відповідно до статті 4 Угоди про безпеку між Урядом України і Організацією Північноатлантичного договору було підписано Адміністративні домовленості щодо охорони інформації з обмеженим доступом між Урядом України та Організацією Північноатлантичного Договору. Цей документ був ратифікований Верховною Радою України, введений у дію відповідним Законом України від 24 травня 2017 року № 2068 і набрав чинності для України 4 серпня 2017 року [33].

На підставі статті 4 Угоди про безпеку Адміністративні домовленості, що стосуються охорони та поводження з інформацією з обмеженим доступом, обмін якою здійснюється між Україною та НАТО, було узгоджено з українським законодавством, яке регулює питання охорони та поводження з інформацією з обмеженим доступом і мінімальні стандарти безпеки, представлені в документі «Політика безпеки НАТО»

(С-М(2002)49), а також у відповідних директивах (зі змінами) [34].

Цей документ закріплює на міжнародному рівні порядок охорони інформації з обмеженим доступом, обмін якою здійснюється між Україною та НАТО, а також конкретні зобов'язання сторін у цьому контексті.

Адміністративні домовленості визначили насамперед формат, статус та сферу дії цього міжнародного документа. Зокрема термін «інформація з обмеженим доступом» охоплює всю інформацію та матеріали, підготовлені, створені самостійно чи спільно або обмін якими здійснюється між Україною та НАТО (у тому числі документи, устаткування, речовини та інші об'єкти в будь-якій формі або будь-яке відтворення чи переклад такої інформації або матеріалів), що підлягають обмеженню в доступі, незалежно від форми їхнього вираження: усно, візуально, письмово або в будь-який інший спосіб. Положення цього документа застосовуються до всіх видів діяльності, пов'язаної з обміном інформацією з обмеженим доступом між Україною та НАТО. Домовленості поширюються на всю інформацію України зі ступенями обмеження доступу «для службового користування», «таємно», «цілком таємно» та інформацію НАТО зі ступенями обмеження доступу NATO RESTRICTED, NATO CONFIDENTIAL, NATO SECRET. Стандарти охорони інформації НАТО з обмеженим доступом, обов'язкові для виконання, погоджено країнами НАТО в «Політиці безпеки НАТО» С-М(2002)49, а також відповідних директивах (зі змінами) [33].

Державна політика України у сфері забезпечення інформаційної безпеки людини, суспільства, держави

Зазначені домовленості, які є похідними від цих нормативних документів, застосовуються для охорони та поводження з інформацією НАТО з обмеженим доступом, переданою до України, та з інформацією України з обмеженим доступом, переданою до НАТО.

Органами безпеки визначені СБУ та Офіс безпеки НАТО, які забезпечують впровадження мінімальних стандартів охорони та поводження з інформацією з обмеженим доступом, обмін якою здійснюється між Україною та НАТО, і забезпечують нагляд за їхнім дотриманням; сприяють проведенню взаємних перевірок із метою досягнення впевненості, що передана будь-якій стороні інформація належним чином захищена. Організація таких перевірок має погоджуватися обома сторонами.

Відпрацьовано також питання зіставлення грифів обмеження доступу для застосування рівнозначних заходів охорони інформації, обмін якою здійснюватиметься між НАТО і Україною. Зокрема грифи обмеження доступу використовуються для визначення чутливості інформації з обмеженим доступом і, відповідно, встановлення процедур і правил, що застосовуються для її охорони та поводження з нею. Україна та НАТО позначають свою інформацію з обмеженим доступом згідно зі своїми відповідними системами ступенів обмеження доступу. Кожна зі сторін позначає всю інформацію з обмеженим доступом, отриману від іншої сторони, відповідним грифом обмеження доступу згідно з еквівалентністю [33].

Між Україною та НАТО узгоджено мінімальні стандарти безпеки, на підставі яких сторони зобов'язалися забезпечувати взаємну охорону інформації з обмеженим доступом, зокрема з питань надання допуску до таємної інформації, фізичної безпеки, діловодства, технічного захисту інформації тощо.

Крім цього, питання оформлення допуску та надання доступу до інформації з обмеженим доступом викладені у статті 4 Адміністративних домовленостей між Урядом України та НАТО. У статті 5 цих домовленостей наведено вимоги до фізичної безпеки, правила поводження та знищення інформації з обмеженим доступом. Чітко врегульовано й питання реєстрації та контролю за інформацією з обмеженим доступом (ст. 6 Адміністративних домовленостей) [33]. Так, із цією метою у відповідних (уповноважених) державних органах України та НАТО створюється реєстраційна система для отримання, відправлення, контролю та зберігання інформації з обмеженим доступом, наданої іншою стороною. Реєстраційна система в Україні та НАТО складається з Центральної реєстратури й, у разі необхідності, реєстраційних підрозділів нижчого рівня. Центральні реєстратури засновуються: для України – у Міністерстві закордонних справ України; для НАТО – у Штабквартирі НАТО та Штабі Верховного головнокомандувача Об'єднаних збройних сил НАТО у Європі (для інформації, яка розповсюджується в межах Командування Об'єднаних збройних сил НАТО у Європі) [33].

State policy of Ukraine in the field of the information security of person, society, state

Чітко регламентовано окремий статус та роль Місії України при НАТО, яка виконує функцію первинного пункту входу до України інформації НАТО з обмеженим доступом, а також установи, через яку здійснюється обмін такою інформацією. Питання обміну інформацією з обмеженим доступом викладено також у статті 7 Адміністративних домовленостей [33].

Отже, приведення положень міжнародного документа у відповідність до вимог і стандартів сторін та обмін досвідом із питань забезпечення охорони інформації з обмеженим доступом розглядаються українською стороною як важливий крок на шляху зміцнення партнерських відносин та підвищення рівня безпеки.

Після укладення Адміністративних домовленостей необхідно було вжити заходів, спрямованих на забезпечення їх виконання. Саме тому пріоритетними завданнями в контексті імплементаційних просувальних у вказаному напрямі були: реалізація зусиль, спрямованих на адаптацію законодавства України з питань захисту та охорони інформації з обмеженим доступом до стандартів безпеки НАТО; впровадження в державних органах та установах механізмів дотримання на внутрішньодержавному рівні міжнародних зобов'язань відповідно до Адміністративних домовленостей; продовження здійснення заходів із підписання угод про взаємну охорону інформації з обмеженим доступом з країнами-членами НАТО.

У контексті створеного Адміністративними домовленостями правового підґрунтя виникла потреба в

перегляді положень Правил поведення та забезпечення охорони інформації НАТО з обмеженим доступом в Україні та виданні нормативно-правового акта щодо порядку охорони інформації НАТО в Україні, гармонізованого із спільно узгодженими в міжнародному договорі стандартами.

У результаті копійної роботи було затверджено Правила забезпечення охорони інформації НАТО з обмеженим доступом в Україні. У цьому нормативному акті враховано запроваджені Адміністративними домовленостями новації стосовно термінології та вимоги щодо охорони інформації з обмеженим доступом відповідно до безпекових стандартів НАТО.

Зокрема в оновлених Правилах передбачено вдосконалені: порядок маркування обмежувальними позначками документів НАТО відповідно до еквівалентності грифів обмеження доступу, встановленої Адміністративними домовленостями; механізми обміну інформацією НАТО в межах реєстраційної системи. Модернізовано також вимоги надання доступу до інформації НАТО та опрацювання документів, що містять таку інформацію. Поліпшено й процедуру відтворення та знищення матеріальних носіїв інформації НАТО з обмеженим доступом, механізми контролю за станом забезпечення охорони інформації, обмін якою здійснюється, тощо.

Висновки. Слід зазначити, що, на наш погляд, і це підтверджено висновками за результатами інспектувань Офісу безпеки НАТО, в Україні створено міцну систему охорони інформації з обмеженим доступом,

Державна політика України у сфері забезпечення інформаційної безпеки людини, суспільства, держави

що надходить від установ НАТО, достатньо надійно зберігаються матеріальні носії інформації НАТО, налагоджено механізм надання сертифікатів особового допуску. У межах Угоди про безпеку між Урядом України і НАТО від 1995 року створено гнучку й розгалужену загальнодержавну мережу реєстрації документів Альянсу, суб'єктів реєстрації інформації НАТО, яка на кінець 2020 року нараховує 29 центрів, філій і контактних пунктів. За досліджуваний період СБ України підготовлено понад 50 угод про взаємну охорону інформації з обмеженим доступом.

Однак через сучасні загрози національній безпеці, ураховуючи вимоги сьогодення, ця система потребує вдосконалення.

Зокрема в контексті вирішення завдань із реформування системи охорони державної таємниці й іншої інформації з обмеженим доступом з урахуванням практики країн-членів НАТО та ЄС потребує відповідного доопрацювання проект Закону Укра-

їни «Про безпеку класифікованої інформації». Адже саме цей закон має визначити правові та організаційні засади функціонування державної системи безпеки класифікованої інформації. Разом із тим, аналіз указаного проекту дає підстави стверджувати, що він піднімає питання безпеки класифікованої інформації на новий рівень, є спробою відійти від радянських принципів охорони секретів держави й орієнтується на кращі зразки країн-членів НАТО та ЄС.

Отже, можемо з упевненістю констатувати, що в процесі співробітництва України з НАТО у сфері охорони інформації з обмеженим доступом створено дієву систему, яка постійно вдосконалюється, реагуючи на сучасні загрози національній безпеці та вимоги сьогодення.

Подальшої наукової розробки, на нашу думку, потребують проблеми вдосконалення законодавства щодо регулювання питань безпеки класифікованої інформації.

Список використаних джерел

1. Палій О. А. Навіщо Україні НАТО? Київ, 2006. 144 с.

2. Перепелиця Г. М. Євроатлантичний курс України: концепти сучасного розвитку // Науковий вісник Дипломатичної академії України. Київ, 2008. Вип. 14. С. 34–39 ; Перепелиця Г. М. Євроатлантична парадигма України // Україна в постбіполярній системі міжнародних відносин : підручник / за ред. Л. В. Губерського. Київ, 2008. С. 357–374.

3. Сідак В. С., Артемов В. Ю. Забезпечення інформаційної безпеки в країнах НАТО та ЄС. Київ : КНТ, 2007. 160 с.

4. Яковенко Н. Л. Міжнародні організації у сфері безпеки. НАТО, ОБСЄ : навчальний посібник / за наук. ред. В. М. Матвієнка. Київ : ВПЦ Київський університет, 2020. 367 с.

5. Болдир С. В., Князев С. О., Ткачук Т. Ю. та ін. Іноземний досвід правового регулювання охорони державної таємниці : навчальний посібник. Київ : НА СБУ, 2018. 140 с.

6. Ткачук Т. Ю., Князев С. О. та ін. Міжнародне співробітництво у сфері охорони державної таємниці : навчальний посібник. Київ : НА СБУ, 2019. 91 с.

State policy of Ukraine in the field of the information security of person, society, state

7. Про Основні напрями зовнішньої політики України : Постанова Верховної Ради України від 2 липня 1993 року № 3360-XII // Відомості Верховної Ради України. 1993. № 37. Ст. 379.

8. Про Стратегію України щодо Організації Північноатлантичного договору (НАТО) : Рішення Ради національної безпеки і оборони України від 23 травня 2002 року, введене в дію Указом Президента України від 8 липня 2002 року. URL: <https://minjust.gov.ua/news/ministry/povidomlennya-pres-slujbi-ministerstva-yustitsii-7890> (дата звернення: 24.03.2020).

9. Про Рекомендації парламентських слухань про взаємовідносини та співробітництво України з НАТО : Постанова Верховної Ради України від 21 листопада 2002 року № 233-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/233-IV#Text> (дата звернення: 28.03.2020).

10. План дій Україна – НАТО на 2002 рік. URL: https://www.nato.int/cps/uk/natohq/official_texts_19547.htm?selectedLocale=uk (дата звернення: 24.03.2020).

11. Про схвалення Плану дій Україна – НАТО та затвердження Цільового плану Україна – НАТО на 2003 рік. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MUS1325> (дата звернення: 24.03.2020).

12. Про затвердження Цільового плану Україна – НАТО на 2004 рік. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0006520-04#Text> (дата звернення: 24.03.2020).

13. Про Цільовий план Україна – НАТО на 2005 рік у рамках Плану дій Україна – НАТО. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/990/2005-%D1%80%D0%BF#Text> (дата звернення: 26.03.2020).

14. Про Цільовий план Україна – НАТО на 2006 рік у рамках Плану дій Україна – НАТО. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/295/2006#Text> (дата звернення: 28.03.2020).

15. Про державні програми з питань європейської та євроатлантичної інтегра-

ції України на 2004–2007 роки : Указ Президента України від 13 грудня 2003 року № 1433. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1433/2003#Text> (дата звернення: 24.03.2020).

16. Про Стратегію національної безпеки України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/105/2007#Text> (дата звернення: 24.03.2020).

17. Хартія про особливе партнерство між Україною та Організацією Північно-Атлантичного договору. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_002#Text (дата звернення: 28.03.2020).

18. Декларація про доповнення Хартії про особливе партнерство між Організацією Північно-Атлантичного договору та Україною, підписаної 9 липня 1997 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/950_021#Text (дата звернення: 24.03.2020).

19. Про затвердження Річної національної програми на 2009 рік з підготовки України до набуття членства в Організації Північноатлантичного договору : Указ Президента України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/600/2009#Text> (дата звернення: 24.03.2020).

20. Про затвердження Річної національної програми на 2010 рік з підготовки України до набуття членства в Організації Північноатлантичного договору : Указ Президента України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/92/2010#Text> (дата звернення: 24.03.2020).

21. Про затвердження Річної національної програми співробітництва Україна – НАТО на 2011 рік : Указ Президента України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/468/2011#Text> (дата звернення: 24.03.2020).

22. Про затвердження Річної національної програми співробітництва Україна – НАТО на 2012 рік : Указ Президента України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/273/2012#Text> (дата звернення: 24.03.2020).

23. Про затвердження Річної національної програми співробітництва Україна

Державна політика України у сфері забезпечення інформаційної безпеки людини, суспільства, держави

– НАТО на 2013 рік : Указ Президента України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/371/2013#Text> (дата звернення: 24.03.2020).

24. Про затвердження Річної національної програми співробітництва Україна – НАТО на 2015 рік : Указ Президента України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/238/2015#Text> (дата звернення: 24.03.2020).

25. Про затвердження Річної національної програми співробітництва Україна – НАТО на 2016 рік : Указ Президента України. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/452016-19779> (дата звернення: 24.03.2020).

26. Про затвердження Річної національної програми під егідою Комісії Україна – НАТО на 2017 рік : Указ Президента України. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/1032017-21670> (дата звернення: 24.03.2020).

27. Про затвердження Річної національної програми під егідою Комісії Україна – НАТО на 2018 рік : Указ Президента України. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/892018-23882> (дата звернення: 28.03.2020).

28. Про Річну національну програму під егідою Комісії Україна – НАТО на 2019 рік : Указ Президента України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/117/2019> (дата звернення: 24.03.2020).

29. Про Річну національну програму під егідою Комісії Україна – НАТО на 2020 рік : Указ Президента України. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/2032020-33861> (дата звернення: 24.03.2020).

30. Про річні національні програми під егідою Комісії Україна – НАТО : Указ Президента України. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/722021-36825> (дата звернення: 23.03.2020).

31. Угода про безпеку між Урядом України і Організацією Північноатлантичного Договору / Законодавство України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/документ950_002 (дата звернення: 24.03.2020).

32. Правила поведження та забезпечення охорони інформації НАТО з обмеженим доступом в Україні, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 20 лютого 2018 року № 201/31633. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/RE17286?an=42> (дата звернення: 22.03.2020).

33. Адміністративні домовленості щодо охорони інформації з обмеженим доступом між урядом України та Організацією Північноатлантичного договору від 28 вересня 2016 року (Адміністративні домовленості ратифіковано Законом України від 24 травня 2017 № 2068-VIII) / Законодавство України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/документ950_035-16 (дата звернення: 24.03.2020).

34. Document C-V(2002)49: Security within the North Atlantic Treaty Organization (NATO) : [Online tool]. Available at: www.statewatch.org/news/2006/sep/nato-sec-classifications.pdf (дата звернення: 24.03.2020).

35. Перелік законодавчих та нормативно-правових актів України з питань охорони державної таємниці та службової інформації. URL: <https://www.sbu.gov.ua/ua/pages/175> (дата звернення: 24.03.2020).

State policy of Ukraine in the field of the information security of person, society, state

Аннотация. Проведенное исследование доказывает, и это подтверждено выводами по результатам инспектирования Офиса безопасности НАТО, что в Украине создана мощная система охраны информации с ограниченным доступом, которая поступает от учреждений НАТО, достаточно надежно хранятся материальные носители информации НАТО, отработан механизм выдачи сертификатов личного допуска. В рамках Договора о безопасности между Правительством Украины и НАТО от 1995 года создано гибкую и разветвленную общегосударственную сеть регистрации документов Альянса, субъектов регистрации информации НАТО, которая на конец 2020 года насчитывает 29 центров, филиалов и контактных пунктов. За исследованный период СБ Украины подготовлено более 50 договоров о взаимной охране информации с ограниченным доступом.

Однако из-за современных угроз национальной безопасности, учитывая требования современности, эта система нуждается в усовершенствовании. В частности, в контексте решения задач реформирования системы охраны государственной тайны и другой информации с ограниченным доступом с учетом практики стран-членов НАТО и ЕС необходима соответствующая доработка проекта Закона Украины «О безопасности классифицированной информации». Ведь именно этот закон должен определить правовые и организационные основы функционирования государственной системы безопасности классифицированной информации. Анализ проекта закона позволяет утверждать, что его принятие будет попыткой отойти от советских принципов охраны секретов государства, и актуальный вопрос безопасности классифицированной информации решается с ориентацией на лучшие образцы стран-членов НАТО та ЕС.

Таким образом, можем с уверенностью констатировать, что в процессе

Abstract. The research proves (this is also confirmed by the findings from the inspection by the NATO Security Office), that a powerful system for protection of classified information which comes from NATO institutions has been successfully created in Ukraine, that NATO physical storage media are securely stored, and the mechanism for issuing personal access certificates has been worked out. The Security Agreement between the Government of Ukraine and NATO of 1995 established a flexible and extensive national network for the registration of the Alliance documents and NATO information subjects which by the end of 2020 had 29 centers, branches and contact points. During the period covered by the research, the Security Service of Ukraine prepared more than 50 agreements on mutual protection of classified information.

At the same time, due to current threats to national security, given the requirements of the present, this system needs upgrading.

In particular, to accomplish the tasks of reforming the system of protection of state secrets and other restricted information with regard to the experience of NATO and EU member states, the draft Law of Ukraine On Security of Classified Information needs revision and amendments. After all, it is this law that should determine the legal and organizational principles for the functioning of the national system of classified information protection. At the same time, the analysis of the draft law gives grounds to claim that it raises the issue of protection of classified information to a new level, attempts to move away from the Soviet principles of protection of state secrets and focuses on the best examples of NATO and EU member states. Thus, we can state with confidence that in the process of cooperation between Ukraine and NATO in the field of protection of classified information, an effective system has been created that is constantly improving,

Державна політика України у сфері забезпечення інформаційної безпеки людини, суспільства, держави

сотрудничества Украины с НАТО в сфере охраны информации с ограниченным доступом создано действенную систему, которая постоянно совершенствуется, реагируя на современные угрозы национальной безопасности и в соответствии с требованиями современности.

Ключевые слова: информация с ограниченным доступом, секретно, охрана информации, взаимоотношения.

responding to current threats to national security in accordance with the requirements of the present.

Key words: classified information, secret, information protection, relationship.

УДК 159.92:659.4:355.4

*ІВАНОВА Наталя Георгіївна
АНДРУСИШИН Юлія Іванівна
ПАЛИВОДА Ольга Олександрівна*

ЗАХИСТ ВІД НЕГАТИВНИХ ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНИХ ВПЛИВІВ В УМОВАХ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ

Постановка проблеми. Сучасна особистість живе в інформаційно насиченому суспільстві. Вона має можливість отримання безперешкодного доступу до інформації, налагодження контактів та здійснення комунікативної взаємодії без обмежень у часі й просторі. Однак особистість не завжди здатна адекватно оцінити та перевірити достовірність отриманих даних, визначити справжню мету їх поширення, а тому легко може стати об'єктом прихованого психологічного впливу, особливо в умовах ускладненої ситуації в нашій державі. Події, що відбуваються у суспільно-полі-

тичному, економічному та соціальному житті, підтверджують, що проти України активно реалізується концепція гібридної війни. Тому розуміння змісту такої війни, особливостей її проведення, а також необхідність вироблення шляхів ефективного захисту від негативних інформаційно-психологічних впливів набуває особливої актуальності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика гібридної війни на сьогодні є однією з найактуальніших та найдосліджуваних у сучасній науці як на теренах України, так і за кордоном. Дослідженням тех-